

Inhač vsek dan razen nedelja in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LETÖ—YEAR XL.

Cena nova

je \$3.00

Entered as second-class matter January 28, 1918, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO ILL., pondeljek, 18. novembra (Nov. 18) 1918

Subscription \$3.00
Yearly

Uredniški in upravniki predstori: 2657 S. Lawndale av.

Office of publication:
2657 So. Lawndale ave.
Telephone: Lawndale 4635.

Published and distributed under permit (No. 148) authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

STEV.—NUMBER 270.

AMERIŠKA ARMADA NA ČELU POHODA V NEMČIJO.

SLOVENSKA VLADA V LJUBLJANI ZAHTEVA, DA ITALIJANI ZAPUSTE OKUPIRANE SLOVENSKE KRAJE.

Amsterdam. — Iz Ljubljane poročajo, da se je 7. novembra sešla deputacija slovenske vlade z italijanskimi poveljniki v Postojni. Iz poročila, ki opisuje pogajanje na tem sestanku, je razvidno, da se Slovenci in Italijani ne morejo sporazumeti glede na pogoje premirja. Italijani hočejo, da avstrijske čete oddajo ves bojni material izvzemši osebnega orožja, medtem ko stoji slovenska vlada v Ljubljani na stališču, da avstrijska armada ne okupira več in vselej tega ne morejo pogoji premirja biti medodajni za neodvisno Jugoslavijo in ves bojni material slovenskih čet mora ostati v posesti Jugoslavije do mirovne konference. Italijani groze z reprisalijami.

Slovenska vlada se je obrnila na jugoslovansko vlado v Zagrebu z zahtevo, da zadnja apelira na zavezničke in Ameriko, da se tuje čete umaknejo iz jugoslovanskega teritorija; ako pa že mora biti okupacija, tedaj slovenska vlada absolutno zahteva, da se odstranijo italijanske čete in nadomestijo z drugimi zavezniškimi četami.

Politična bodočnost Trsta.

Washington, D. C. — Dr. Bogumil Vošnjak, član Jugoslovanskega odbora v Londonu, je v sedež predložil senatnemu odšku za sumanje zadave spomenico, v kateri priporoča, da Združeno države uredijo politično bodočnost Trsta in sosednjih teritorijev, ki so jih okupirali Italijani vselej premirja z nekdanjo Avstro-Ogrsko. On pravi, da so dotedne dežele vedno naseljene z Jugoslovani. Vošnjak predlaga, da okupirane dežele zasedejo ameriške čete in da splošno glasovanje pod vodstvom ameriške vlade odloči obliko odlotne vlade. Na ta način bi bil rešen zelo nevaren politični problem.

Tržaški "odrešenci" pridejo v Ameriko.

Chicago, Ill. — Tukajšnji "Italijansko-ameriški biro" javlja, da je na potu v Ameriko italijanska misija, ki sestoji iz "odrešenih" tržaških in primorskih Italijanov. Na čelu misije je Pitacco, tržaški poslanec v dunajskem državnem zboru, in drugi so: Zanella, poslanec z Reke; Ghiglione, bivši župan na Reki in sedanji deželnji poslanec v Dalmaciji; polkovnik Pizanello in Vierlani, Pisched, Stampicchio in Furiani iz ostalih primorskih krajev. Poleg teh so trije delegati iz južne Tirolske.

Namen te misije je, dokazati Američanom z besedo, da so italijanske aspiracije po omenjenih deželah opravljene in postavne, in da Jugoslovani nimajo pravice do okupiranega teritorija, katero je predvsem italijansko po narodnosti, zgodovini, legah in duhu!!!

Pašić "zdravjuje" Jugoslovane; Korosec na sestanku.

Washington, D. C. — Iz Ženeve (Švica) poročajo uredno, da je bila tam 7. t. m. konferenca med srbskim ministrskim predsednikom Pašićem in delegati Jugoslovanskega Narodnega Svetu v Zagrebu. Navzoči so bili dr. Korosec, dr. Cingrija in dr. Čorovič kot zastopniki jugoslovanske vlade in zrazen je bil tudi dr. Trumbić, predsednik Jugoslovanskega odbora v Londonu.

Dogovorili so se, da se združijo s kraljevino Srbijo v eno neodljivo državo vse pokrajine, ki so v kompaktnih masah naseljene. Omeni Srbji, Hrvati in Slovenci. Omeni delegati iz Zagreba so predložili zahtevo, da srbska vlada in ostale zavezničke vlade pripojajo sedanji Narodni Svet v Zagrebu kot najvišjo vladno oblast na sloško-hrvatsko-sloven-

ske dežele, ki so prej spadale k Avstro-Ogrski, dokler se ne izvrše potrebne formalnosti za združitev s Srbijo. Narodni Svet mora biti tudi vrhovni poveljnik nekdanje avstro-ogradske vojne mornarice. Dalje so zahtevali, da zaveznički predstavnici Jugoslovanske čete kot združenje in prijateljstvo armado. Pašić je bil pooblaščen, da predloži omenjene zahteve zavezniškim vladam, in Trumbić je bil pooblaščen, da za stopa jugoslovansko vlado pred zaveznički, dokler ne bo ustanovljen stalni in skupni organ diplomatskega zastopstva. Pašić se je udat zahteval.

Konferenca je dalje sklenila, da odpadejo vse stare politične in carinske meje med srbskimi, hrvaškimi in slovenskimi deželami. Krajevna uprava v jugoslovanskih deželah ne bo spremenjena, dokler ustavodajna skupčina ne dočopi bodoče oblike.

Konferenca je tudi sprejela protest proti postopanju Italijana na slovensko-hrvatskem ozemlju.

Slovenci se obračajo na Ameriko za pomoč.

Trst, 16. okt. — (Ameriški po- rodevalec, ki se mudi z italijanskih četam na slovenskih tleh, poroča:) Tukajšnji Slovenci, ki so v manjšini, se zelo boje, da jih Italijani oropajo. Njihovih svobodičin in njihovo edino upanje je, da se Amerika potegne zanje na mirovni konferenci. Protesti so na dnevnom redu in Italijani imajo mnogo sitnosti pri okupaciji sosednjih pokrajin. V drugih krajih, posebno na Reki ni nič boljje. Jugoslovani na Reki, ki so tudi v manjšini, so oboroženi do zob in grože z vojno, če Italijani anektirajo mesto. Govori se tudi, da Jugoslovani nabirajo prostovoljce med Nemci za svojo armado.

Mr. Hurley meni, da je odvisno od dogodkov, ki se razvijejo v Nemčiji in Avstro-Ogrski, koliko ameriških vojakov ostane v Evropi, navzile temu se pripravlja, da transportira večje oddelki domov.

Po izjavi mra. Hurleyja plapola ameriška zastava na sedem in šestdesetih transportih. In če se tem transportom dodeli še nemški in avstrijski parniki, tedaj bo mogoče hitro prepeljati ameriške čete domov.

Plovbeni odbor ima poleg teh ladij še 125 parnikov z dvojnim krovom na razpolago, od katerih je mogoče nekatere spremeni v transportne ladje. Ti parniki zdaj prevažajo tovorno blago in vselej tega jih mr. Hurley noče uporabiti za transportacijo čet, a ko ne nastane izredna potreba. Dejal je, da bo o stvari konferiral z zavezniškim maritimnim transportnim svetom v Londonu, ki bo zoper razoravljal z nemškimi in avstrijskimi maritimnimi oblasti o uporabi ladij centralnih sil, ki so sedaj zasidrane v pristanih. V Habburgu in Bremenu je 15 velikih parnikov, kakšnih deset do petnajst pa v avstrijskih pristranih. Vsi ti parniki bi na eni poti prepeljali do 100.000 mož.

Britski transporti, tako je reklo mr. Hurley, ki so prepeljali 60 odstotkov ameriških čet na bojišča, bodo prepeljali kanadske in kolonialne čete domov.

(Dalej na 2. stran. 2. kolona)

Washington, 17. nov. — Profesor Massarik, predsednik češkoslovaške republike, je v petek odpotoval v staru kraj na Češko. Pred odsodkom je imenoval Chas. Pergierja poslanikom nove republike. Obenem je ameriška vlada posodila češkoslovaški republiki 27.000.000.

Praga (čez Basel), 17. nov. — Po sklepnu narodne zbornice je

1,700,000 vojakov odpuščenih iz armade.

Demobilizacija v polnem tihu.

Washington, 17. nov. — General March, šef generalnega štaba, je izjavil včeraj, da je odhajanje v Francijo popolnoma ustavljeno in demobilizacija v domačih taborih se je že pričela.

Prih 200.000 vojakov v ameriških vežbalnih se vrne v prejšnje civilno življenje tekom prihodnjih dveh tednov; vsak dan bo odpuščen po 30.000 mož. Demobilizacija Pershingove armade v Franciji je tudi že v tihu in okrog Božiča se mora že vrne prvega pol milijona mož česa.

Vladni plovbeni odbor je včeraj izdal poziv za 5000 prostovoljev, ki imajo služiti na parnikih, kateri bodo vozili čete domov.

New York, N. Y. — Edward N. Hurley, predsednik plovbenega odbora je naznani pred odsodkom v Evropo, da namerava vlada vrnila hitro velik del ameriške armade domov.

Mr. Hurley odpotuje v Evropo, da aranžira detailiran načrt za transportacijo ameriških čet.

Britske transpote bo sedaj porabilna Velika Britanija in vselej tega upa mr. Hurley, da porabi pet in dvajset do trideset nemških in avstrijskih parnikov, da transportira čete v Ameriko. Na vsak parnik se bo ukrealo do 4.000 mož, v odpola bi parniki vozili zvez na povratku v Evropo, ki bi bil za prehranitev ljudstva v srednjem Evropi.

Mr. Hurley izjavlja, da se lahko na ta način vrne 300.000 vojakov mesečno v Ameriko. Dodal je, da bo konferiral z generalom Pershingom o detajlji transportacije.

Med prvimi vojaki pridejo domov ranjeni vojaki, katerim se vrača zdravje in bolniki. Tem sledi enote raznih vojaških strok. Vračali bodo vojake po načrtu, ki sta jih izdelala vojni tajnik in generalni štab.

Mr. Hurley meni, da je odvisno od dogodkov, ki se razvijejo v Nemčiji in Avstro-Ogrski, koliko ameriških vojakov ostane v Evropi, navzile temu se pripravlja, da transportira večje oddelki domov.

Po izjavi mra. Hurleyja plapola ameriška zastava na sedem in šestdesetih transportih. In če se tem transportom dodeli še nemški in avstrijski parniki, tedaj bo mogoče hitro prepeljati ameriške čete domov.

Plovbeni odbor ima poleg teh ladij še 125 parnikov z dvojnim krovom na razpolago, od katerih je mogoče nekatere spremeni v transportne ladje. Ti parniki zdaj prevažajo tovorno blago in vselej tega jih mr. Hurley noče uporabiti za transportacijo čet, a ko ne nastane izredna potreba. Dejal je, da bo o stvari konferiral z zavezniškim maritimnim transportnim svetom v Londonu, ki bo zoper razoravljal z nemškimi in avstrijskimi maritimnimi oblasti o uporabi ladij centralnih sil, ki so sedaj zasidrane v pristanih. V Habburgu in Bremenu je 15 velikih parnikov, kakšnih deset do petnajst pa v avstrijskih pristranih. Vsi ti parniki bi na eni poti prepeljali do 100.000 mož.

Britski transporti, tako je reklo mr. Hurley, ki so prepeljali 60 odstotkov ameriških čet na bojišča, bodo prepeljali kanadske in kolonialne čete domov.

(Dalej na 2. stran. 2. kolona)

Massarik odšel domov.

Washington, 17. nov. — Profesor Massarik, predsednik češkoslovaške republike, je v petek odpotoval v staru kraj na Češko. Pred odsodkom je imenoval Chas. Pergierja poslanikom nove republike. Obenem je ameriška vlada posodila češkoslovaški republiki 27.000.000.

Praga (čez Basel), 17. nov. — Po sklepnu narodne zbornice je

Delavske plače ne bodo znižane! Novi problemi.

DEBATA O I. W. W. NA DELAVSKI KONFERENCI.

Laredo, Tex., 17. nov. — Samuel Gompers, predsednik Ameriške delavske zveze, je včeraj pred zaključitvijo vseameriške delavske konference izjavil, da se ameriški delodajalcem motijo, če misijo, da bodo znižane plače. Ako se to zodi, bodo ineli kapitalisti ljut bitko z organiziranim delavstvom.

Gompers je s temi besedami odgovoril W. H. Barru, predsedniku National Founders' Association (podjetniške zveze), kateri je dejal, da bodo morali ameriški podjetniki znižati delavske mezde in povedati delavni čas, ako bodo hoteli konkurirati z novimi razmerami v Evropi. Gompers je rekel, da ameriško delavstvo ni podpiralo vojne in prelivalo krvi na bojišču zato, da se po vojni vrne v stare razmere. Delavske plače in delovne ure ustanejo. Organizirano delavstvo ima zdaj svoje pravice in ugodnosti, katerih ne da iz rok.

Konferenca je bila zaključena z uslavom vsej vsej. Vseameriške delavske zveze in Gompers je bil izvoljen predsednikom te zveze.

Laredo, Tex. — Na tukajšnji konferenci strokovno organiziranega delavstva so sprožili zastopniki mehiškega delavstva debato o I. W. W. in o obsojni delavski dnevi.

Debata je postal precej gorka in udeležili so se zastopniki ameriškega in mehiškega delavstva Koncem razprave je mehiški delegat Louis N. Borones podal izjavo, da so mehiški delegatje namenoma izvzvali to debato, da se prepričajo, če je res kar trdijo agitatorji I. W. W., da je "Ameriška delavska federacija" pogajalna organizacija in če so Združene države res na sprotno pravi svobodi. Izjavil je, da ne uživači član I. W. W. simpatij med delavstvom, in zahvalil se je Gompersu za pojasnila.

Glasovanje je pokazalo, da je večina mehiških delegatov na strani "Ameriške delavske federacije." Proti so glasovali le štirje mehiški delegatje.

STAVKA TELEFONISTK.

St. Paul, Minn. — Tukaj so začakale telefoniske ker je družba odklonila povišanje mezde.

DELO NA VOJAŠKEM TABORIŠČU USTAVLJENO.

Columbia, S. C. — Vojni departement je ustavil delo na tukajšnjem vojaškem taborišču. Porabili so do osmih milijonov številj lesa, ko je bilo delo ustavljeno. Po pogodbi taborišče stale približno \$7.000.000. Osim sto portorikanskih delegatov, ki so jih pripeljali sem, da pomagajo pri gradbi, so poslali na drugo delo.

CIKLON UBIL DVE OSEBI.

Forth Smith, Ark. — Prek mestnice Prague, Okla., je divjal hudo vihar, ki je lomil in ruval dreve, odkriaval hiše in podiral telefonske in brzovaje naprave. Dve ženski sestri in dvajset oseb je ranjenih. V dnužini Fancher so vse ranjeni.

V razvalinah je dvajset hiš in cerkev.

VREME.

Chicago in okolica: V pondeljek oblačeno in hladno, v torek jasno.

NEMČIJA IZROČI DANES 74 BOJNIH LADIJ ZAVEZNIKOM. RED IN MIR V NEMŠKI REPUBLIKI.

Paris, 18. nov. — Ravnokar organizirana

PROSVETA

GLASILLO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Izhaja dnevno razen nedelj in praznikov.

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjena država (izven Chicago) in Canada \$3 na leto, \$1.50 za pol leta in 75¢ za tri meseca; Chicago in inozemstvo \$4.50 na leto, \$2.25 za pol leta, \$1.15 za tri meseca.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2857 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenia National Benefit Society.

Issued daily except Sunday and Holidays.

Owned by the Slovenia National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$8 per year; Chicago and foreign countries, \$4.50 per year.

Address:

"PROSVETA"

2857 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

Telofon Lawndale 4635.

21

Datum v oklepaju n. pr. (Nov. 15-16) poleg valogn imena in naslova poslani, da vam je s tem dnevom poteka naročnina. Posreduje je pravljica, da se vam ne ustavi list.

NESRAMNOST ITALIJANSKIH IMPERIALISTOV.

Italijanski imperialisti in aneksisti so postali vsi divji odkar so jim po nekem čudnem naključju dovolili zavezni, da smejo za časa premirja okupirati Goriško, del Kranjske, Trst in Istro z Dalmacijo vred. Čeprav je v pogodbi za premirje jasno zapisano, da je ta okupacija le začasna, bodočo Sonninovi šovinisti dan za dnevom v svet laži o njihovih "pravicah" do omenjenih pokrajin in pojego slavospeve "odrešenemu Trstu in Zadru". Za reklamo so poslali tudi kralja v Trst, samo da potem ložje lažejo, kako "sijajno je italijanski Trst sprejel svojega kralja na svojih tleh".

Perfidija italijanskih imperialistov je pa prikipa do vrha, ko so najeli nekaj tržaških Italijanov in jih poslali v Ameriko z namenom, da tukaj nastopijo "kot žive priče italijanskega značaja tistih dežel, ki so zdaj osvobojene". Med temi "živimi pričami" je tudi neki Pitacco, italijanski poslanec iz Trsta v bivšem državnem zboru na Dunaju.

Italijanski časnikarski biro v Chicagu, ki zalaže ameriške liste s krilatimi vestmi te vrste, modruje, da je bil Pitacco kot poslanec izvoljen od ljudstva in ergo! — dokaz je tukaj, da je vse ljudstvo dotične dežele italijansko.

Tako mislijo italijanski aneksisti blufati Američane. Američanom seveda ni znano, da je imel Trst tudi slovenske poslanice na Dunaju. Omenjeni biro seveda ne omenja, da pride tudi kakšen italijanski poslanec iz Idrije ali Postojne!

Nesramnost italijanskih imperialistov prekaša že vse meje. Vesti iz stare domovine so še zelo počasne, vendar pa je že prišlo poročilo (prinašamo ga na prvi strani današnje "Prosvete"), da ima slovenska vlada v Ljubljani težke boje z Italijani. Slovenska vlada zahteva, da zavezni umaknejo italijanske čete iz slovenskih in hrvaških krajev. Kaj bodo storili zavezni, in če bodo sploh kaj storili, ni še znano, toda dolžnost ameriških Slovencev in Jugoslovanov sploh je, da naprej vse sile proti anekstični politiki italijanskih imperialistov. Kakor aneksisti trosijo laži v ameriški javnosti, tako moramo mi povedati resnico in zahtevati, da obvelja pravica samoodločevanja tudi za primorske Jugoslovane.

Mirovna konferenca ne sme pripoznati nobenih aneksij!

WILSON IN LENIN.

Na obzorju velike revolucije, deloma politične in deloma že socialne, ki pretresajo vse svet, stojita dva velika voditelja. Ta dva moža sta Woodrow Wilson in Nikolaj Lenin.

Obzorje je že toliko čisto, da je čas, da enkrat priznamo veliko moč in vpliv teh dveh mogočnih osebnosti. Wilson ni toliko voditelj v Ameriki kolikor je v zapadno-jugovi Evropi, medtem ko že sega sila Leninovega vpliva od Vladivostoka do Hamburga na zahodu in do Alp na jugu. Nemška revolucija in revolucija v krajih bivše Avstro-Ogrske je zdaj že narodno-politična, toda znaki gospodarskega in socialnega preobrata so že na površju. Naj zdaj pride grozeča lakota v centralne države, kateri bo gotovo sledil politični kaos, pa bomo videli boljševiško revolucijo ne samo v Nemčiji marveč po vsej Evropi.

Wilson ni socialist, toda njegove ideje in principi so v mnogih ozirih socialistični; njegov mirovni program so odobrili socialisti vseh zavezniških in centralnih držav izvzemši gotovih radikalnih ali boljševiških skupin. Vsa zavezniška ljudstva v Evropi vidijo v Wilsonu svojega moralnega voditelja, velikega demokrata, ki ima uresničiti trajno demokracijo in trajni mir.

Boj med kajzerizmom in demokracijo je končan in Wilson je zmagal. Kdo bo zmagal v boju med socialno demokracijo in boljševizmom — Wilson ali Lenin?

Ali bo zmagal konstruktivni socializem, ki daje vsemu proletariatu pravico do uprave, ali pa destruktivni boljševizem, ki prinaša diktaturo enega dela proletariata nad drugim, večjim delom?

DOPISI.

Zastopnikom čikaške okrajne organizacije S. R. Z.

V sredo 20. novembra ob osmih zvečer se vrši izredna seja čikaške okrajne organizacije S. R. Z. v nadaljnjih prostorih. Na dnevnem redu bo več važnih stvari, zato je potrebno, da se udeležite te seje.

Tajnik.

East Helena, Mont. — Tu so za infuencio umrli slednji rojaki: John Malinovič, star 33 let, doma nekje iz Istre. V domovini zapušča ženo in otroke, brata in sestro. Član slovenskega društva ni bil, pač pa je bil zavarovan pri North American zavarovalni družbi, ki pa je baje sedaj ustanila vsa izplačila, niti pogrešnih stroškov ne izplača. To naj bo našim ljudem v svari, naj nikar preveč ne zaupajo zavarovalnim družbam, kajti takse epidemije jim groze s polom in če se mu hočejo izogniti tedaj enostavno izplačila. — Anton Opeka, star 31 let, samec, zapušča brata v Clevelandu in dve sestri. V New Mexicu zapušča nekaj bližnjih znanec. Bil je doma iz Dolenje vasi pri Raketu na Notranjskem. Član podpornih družev ni bil. — Karl Jerič, star 26 let, samec. V domovini zapušča starške in v Jolietu, Ill., sestre. Doma je bil iz Gojače, pošta Černiče na Primorskem. Bil je član družev št. 143, SNPJ. in KSKJ. — Valentín Pasovnik, star 50 let, zapušča ženo in šest otrok v Kotlih na Koroškem. Tu zapušča omogočeno sestro. Prej je živel v St. Louisu, Mo. Svoječasno je bil član društva Slovenski Lovec, št. 143, SNPJ., toda meseca avgusta je pustil društvo, ker je imel agent prej imenovan zavarovalne družbe polna usta sladih obljub in je pridobil kakih šestdeset rojakov. S tem je našemu društvu precej škodoval, škodoval pa je tudi tistim rojakom, ki si podejnevali društvo ter ponagali kupičiti bogatstvo zavarovalnemu družbi. — Jennie Kuhvich, starica 12 let, zapušča starše. — Anton Haramija, star 32 let, doma iz Hrvatskega. Zapušča ženo, otroka, starše, pet sester in brata. V Anacondi tudi zapušča brata. Bil je član družev št. 143, SNPJ. in NHZ. — Anton Goršek, star 32 let, tu zapušča ženo in pet nedoraših otrok. V Ameriko je prišel pred 14. leti. Bil je član društva KSKJ. in JSKJ. — Dne 3. novembra je umrl sin Antona Volka v starosti 11 let. Zapušča starše, brate in sestre. — Mike Gorše, star 23 let, doma iz Brež pri Ribnici. Zapušča starše, brata in dve sestri. Bil je član KSKJ. — John Sašek, samec, star 36 let, zapušča starše, brata in sestro, v Ameriki pa dva brata v Milwaukee. Doma je bil iz vasi Zajčji vrh, fara Stopiče na Dolenjskem. Bil je član družev št. 143, SNPJ. — John Hudoklin, star 29 let, samec, v domovini zapušča starše, brata in dve sestri, tu pa dva sestre in tetu. Bil je doma iz vasi Suhadol na Dolenjskem. Bil je član družev št. 143, SNPJ. — Joseph Sustaršič, star 53 let, v domovini zapušča ženo in štiri otroke. Njegov starejši sin biva baje v Clevelandu. Doma je bil od St. Jeromeja na Dolenjskem. Pri društvu ni bil. — Andrew Spularič, star 48 let, tu zapušča ženo, dva otroka in brata. Doma je bil nekje od kranjsko-hrvaške meje. Bil je član NHZ.

Dokler bo razsajala ta epidemija, o kakem društvenem gibanju ne bo govora, ker je bolezni potiskala vse društvena in politična vprašanja v ozadje. — Jakob Černilogar.

Iz Minnesota. — Kot znano, je v tej okolici pred nedavnim časom divjal velik gozdni požar in napravil veliko škode. V tem delu Minnesote so se svoječasno nahajala velika močvirja, ki so se potem, ko so pričeli kopati rudo, nekatera osušila, kajti voda se je odtekala v podzemsko odprtine. Mah, listje, bičevje in druge tante rastline, ki so se leto za letom usedale v teh močvirjih na dno, se je vsled odtekanja vode osušilo. Strjeno zemljo v teh močvirjih imenujejo žoto, ki jo po mnogih krajih, potem ko jo dobro osuši, rabijo za kurjava. Mnogo šote se je naprimer izkopal na Ljubljanskem barpu, kjer so bila preje velika močvira, ki so jih pozneje s pomočjo Grubarjeva kanala osušili. Ta šota, kadar se užge, tli zdržema initi deževje ne more udružiti požara. Vse, kar je šote, četudi je po nekaterih mestih še tako vlažna, gori naprej in v tem krajtu je gorela leto dni, predno se je iz tega tlenja napravil gozdni požar. Lokomotive in parne lopate povzročajo požare po minnesotskih barjih in gozdih. Iz sebe bruhačijo goreča zrna premoga, ki padajo v suho, ulečano listje, ki prične tleti, nakar se užge še soča in tako gori naprej in naprej, ne da bi ljudje sumili, da more iz tega tlenja nastati katastrofni požar, kot je bil naprimer zadnji. Ako bi vse take požare poskušali udružiti takrat, ko navidezno niso še nevarni, tedaj bi se preprečil velikanski požar, ki je zahteval toliko človeških žrtv in napravil toliko škode. Se da smo imeli mnogo dejavnih dnevov in gozdni požar je ustavljen, toda šota še vedno gori na prej in bo gorela, dokler bo kajgoriljivega na teh barjih. Pri gorenju gozdnih požarov je najboljše sredstvo kopanje jarkov. Pri enem tukajšnjem rudniku so rešili velikanski kup lesovja, ki se ga rabi za podpore v rudniku s tem, da so izkopali okoli njega jarke, da se ogenj ni mogel razširiti po suhi travi in listju do prostora, na katerem so bili kupitramov in drugega lesa.

Mihail Wertin.

Port Washington, Wis. — V dnevu 12. novembra se je vrnilo več pomot. Glasiti bi se moralno Port Washington in se Fort Washington. Nadalje bi se moralno glasiti: "Frank Zakrajsek, doma iz Lačeve vasi pri Rečici, kajtor je

vah ne zamerijo neorganiziranim delegatom SNPJ. za ta njihov sklep, ker so bili delegati večina nedelavci, to je taki, ki niso delali že mnogo let, ali so sedaj bosi, trgovci, ali pa živijo od delavskih žup. Ti ljudje si misijo, da je za "Janeze" vse dobro in menda so tudi mnenja, da se ti "Janezi" ne rabijo organizirati. Čim manjše plače dobivajo, tem bolj so pokorni duhovščini in businessmenom. Nas se ne vpraša, hoče, nega VII. redna konvenca SNPJ. je nam enostavno diktirala, kaka naj bo naša strokovna organizacija in kaj je in kaj ni prav.

Leta 1916 je obdržala organizacija, katero so obsodili delegati SNPJ., svojo konvenco na Hibbingu, Minn. Ta organizacija je vodila stavko in ob tej prilici so prisili zastopniki organizacije, kateri je dala priznanje SNPJ., in nagovarjali rudarje, naj se ji pridružijo; toda rudarji so izjavili, da bodo ostali na strani organizacije, ki je vodila stavko. Zakaj so rudarji dali prednost obsojeni organizaciji, o tem nimač pojma.

Večina SNPJ. je naprednega in svobodomiselnega mišljenja. Toda sklep zadnje konvencije v nekaterih ozirih so taki, da nam bo dajali na eni strani svobodo in enakopravnost, na drugi strani nam je bodo pa odvzemali. Tak sistem bo prevladoval do prihodnje konvencije, potem se bomo pa zopet trkali na prsa.

Tudi Prosveta ne vrši svoje naloge in piše protidelavsko in slabu izobrazuje članstvo.

J. B. Perusich.

(Op. ured. — Kaj naj Prosveta piše, da bo po vaših nazorih v prilog delavstvu? Umrite se, pa izprašajte vaš razum in potem preiskujte, kaj in kje smo zagrevili. Samo zabavljanje, kajor bi ga nekateri radi imeli, ni "pisane za delavstvo" nego čisto navadna demagogija. Vaš dopis je zelo nejasno pisani in uredništvo ima mnogo dela, predno ugane misli, ki jih ima dopisnik.

Če so bili delegati VII. redne konvencije SNPJ. kaki hlapci kapitalizma, za kateri je slike, potem se obrnite do članstva društev, ki so jih izvola. Uredništvo Prosvete ne iznenuje delegatov, pač pa jih volijo društva na svojih sejah z večino glasov.

S pota. — Ko so nepregledne množice ameriškega ljudstva pravnavale konec vojne, so se poleg paradi vrili tudi drugi sprevidi, v katerih udeleženci so bili prijatelji, sorodniki in znanci žrtv epidemije influenze.

Dne 5. novembra je umrla v našelni Standardville, Utah, rojakinja Frances Selko v starosti med 35 do 40 let. Informirali so me, da je bila rojena pri Sv. Križu v litijskem okraju. Ko je bila starca 12 let, so ji umrli starši, nakar si je služila vsakdanji kruh v Ljubljani. V Ameriki je živila okoli deset let. Njen pogreb je umrl v Hiawathi, Utah. Priselila se je v Standardville s svojimi tremi otroci, kjer je vzdrževala otroke in se s pranjem perila in za časa epidemije je prala tudi za družine. Njeni otroci so učili še dne 5. septembra t. l. in ga zapustili dne 3. oktobra. Andrej Zupan je pričel z učenjem dne 5. septembra t. l., zapustil pa je učilišče dne 10. oktobra.

Karl H. Poglodič.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

J. S. Waukegan, Ill. — Taka poročila ne navajajo naslov ljudi, o katerih se poroča. Ako hočete dobiti natančnejšega pojasnila, pišite na Metropolitan Hospital, New York City, N. Y. Navedeni morate, kdaj približno se je dogodila stvar, o kateri hočete informacij, ter naslov osebe in druge podrobnosti, ki jih želite izvedeti.

Dopisnikom: — Kadar pošljate poročila o žrtvah influenze, poštevajte posebno pažnjo natančnemu zapisovanju imen, načinu društva, starosti, krajev itd. Nekatere poročila so silno nejasna in uredništvo v takih slučajih ne more biti odgovorno za eventuelne pome, ki pridejo v poročila. Za vzorec, kako pisati, tukaj poročilo, si lahko vzamete izkaze imen v Prosveti. Ne pišite imen krajev tako kot jih izgovarjate, nego tako kot se jih piše.

NEZGODA V MUNICIJSKI TOVARNI.

Kingston, N. Y. — V tovarni American Hand Grenade kompanije se je dogodila razstrebla, ki je poškodovala do trideset delavcev in delavčnic. Nezgoda se je dogodila ker je nekemu delavcu padel iz rok košek, naložen z ročnimi granatami.

PONESREČENA LETALCA.

Fort Worth, Tex. — Lajtnants William V. Macurdy in Albert R. Meyers sta padla z letalom iz visoko 4.000 čevljiev in obležala mrtva na tleh. Nezgoda se je dogodila pri preizkuševalnem polkrizlju njegove račune za bodočitu.

AMERIŠKA ARMADA NA ŠE-LU V POHODU PROTI RENI.

(Nadalevanje s prejšnje strani)

prijela in bil je interniran v gradu Swalmen. Z njim je internirana tudi njegova žena.

Nemška republika nadaljuje s proučjanji za življe.

Pariz. — Nemški revolucionarna vlada je zopet postala noto v Washington, v kateri se zahvaljuje Wilsonu za obljubo, da bo Amerika posiljala živila v Nemčijo, in prosi, da se to izvrši čim prej mogoče, kajti potrebuje velika. Obenem prosi nemška vlada, da naj Amerika hitro poslje zastopnika v Haag ali katero drugo mesto, kjer se smidejo z Nemci in izdejajo načrt za dobavo živil.

Maršal Foch je v petek obvestil poveljništvo nemške armade, da pride v Spa američka komisija, ki sestoji iz šestih častnikov in devetnajstih vojakov pod vodstvom generala Rhodesa. Komisija se bo bavila z aranžiranjem zvezniške okupacije raznih nemških trdnjav v Alzaci in Loreni.

Zavezniška mornarica pred Carigradom.

London. — Zavezniška mornarica je preplula Dardanele in se vsidrala v carigradski luk. Turško ljudstvo je z veseljem sprejelo zavezniške. Francoski pomorski skupini so okupirali Aleksandretto na obrežju Male Azije. Turške žete so zapustile Mozul in teritorij na Kavkazu.

Revolucionarno gibanje na Švedskem.

Kodanj, Danska. — Gibanje za švedskega republikana narašča z vsako uro. Švedska vlada je po navodilih kralja Gustava obljubila sledče reforme, da potolaže rebelo ljudstvo; volilna reforma, samovlašča in parlamentarna kontrola zunanjih zadev.

Socialisti so sklicali javni shod v Stockholm, na katerem bodo predložili ljudstvu vprašanje republike. Ako ljudstvo glasuje z večino za socialistične zahteve, bo republika proglašena še tisti dan.

Amsterdam. — Holandski socialisti zahtevajo, da mora kraljina Viljema prostovoljno odstopi, dokler je ljudstvo ne prisili k temu.

Na palači je bila razvita rdeča zastava z belo fliko v sredini, toda nekdo iz množice je odstranil bel

privesek in ljudstvo je navdušeno pozdravilo rdečo zastavo. Socialisti so zasegli list "Neue Freie Presse", ki je takoj izšel v posebnih izdajah z apelom za socialistično republiko po zgledu nemške.

"Matin" piše, da mora Nemška Avstrija prevzeti del odgovornosti, ki jo ima Nemčija napram zavezniškom, ako se združi z nemško republiko.

Nemške žete so izpraznile Poljsko.—Nova baltiška republika.

Bern, Švica. — Po vesteh iz Berlinja so poljske žete zasedle Varšavo in razorozile Nemce. Mnogo nemških častnikov in civilnih Nemcev je bilo vrženih v zapori. Poljski so zasegli material nemške armade, pošto in brzoj ter razorozili nemško policijo v Varšavi. Grof Lichensfeld, nemški civilni administrator v Varšavi, je pobegnil.

London. — Zastopniki Narodnih Svetov na Estonakem, Livoniskem, Kuronskem in na otoku Osel so sklenili ustavotvorni skupno-baltiški republiko. Tako poročajo iz Rige čez Kodani.

Kmečki sovjeti v Nemčiji.

Amsterdam. — Socialistična vlada nemške republike je izdala apel na nemške kmete, da naj organizirajo med seboj kmečke sestave. Apel se glasi, da je za kinete bolje, če imajo prostovoljno sammislivo v svojih občinah pravice za organiziranje živčnih potrebin in drugič, da s tem odpravijo sedanje birokratične organizacije.

Berlinski delavsko-vojaški svet je razpustil rdečo gardo, katero je organiziral stotnik Berfeld.

Is Budapešti javljajo, da so se nemške žete pod generalom Mackensem v Rumuniji večinoma pridružile revoluciji. Rumunska vlada je dala Mackensem deset dni časa, da izprazni rumunsko ozemlje.

Bivši bavarški kralj Ludovik III. je pobegnil v Švico. Socijalistična vlada v Monakoju je uvelia osemurni delavnik v vseh vladnih oddelkih.

Nemški kronprinec je doživel nemški konec svoje militaristične kariere, ko je zadnji torek dosegel v Maastricht na Holandsko v generalski uniformi nemškega huzarja. Četa nizozemskih vojaških kolesarjev ga je takoj

VOJNI TAJNIK JE RAZVIL NA-ÖRT.

Washington, D. C. — Vojni tajnik Baker naznača, da bodo najprej odpustili bataljone iz vojaške službe, ki se še razvijajo v taboščih. Resivte enote, sestavljene iz novincev po nabornem zakonu, ki ne odgovarajo fizičnim zahtevam, ali ki potrebujejo posebne vajaške vaje, da se popolnoma izvežajo, pojdejo tudi domov.

Te eče štejejo okoli 50,000 mož. Vsak teh mož bo častno odpuščen, ko bo zdravniško preiskan in pronađen, da je zdrav.

Vojni tajnik ni obljubil, da bodo čete pričele prihajati domov okoli Božiča, ki so v prekmorski službi.

Gledje oficirskih šol veljajo te odredbe:

Kandidatov ne bodo več sprejemali. Kandidatom, ki so sedaj v šoli, je dovoljeno dovršiti tečaj, ali se jih pa odpusti, če vprašajo za odpust. Kandidatje iz dijaškega zborna se lahko vrnejo nazaj v dijaški zbor, če se vrnejo takoj na udilisce.

Kandidatje, ki so z uspehom dokončali tečaj, postanejo oficirji v rezervnem oficirskem zboru po sekciiji 37. zakon z dne 3. junija 1916 in pridejo na imenik neaktivnih oficirjev.

Te določbe so veljavne za vse oficirskie šole za linijo, stalni zbor in armadne departmante.

DELAVSTVO IN VOJNA.

Washington, D. C. — Informacijski in izobraževalni biro delavskega departmента Združenih držav je obdržaval več konference, katerih so se udeležili zastopniki organiziranih in neorganiziranih delavcev in podjetnikov. Te konference so pokazale, da je industrijski delavci na praznik tri ure prostovoljno, da se opremili ladju za službo. Takih zgledov se lahko naveže brez meje, kajti mnogo jih je tudi med rudarji na južnem premorevem polju in v centralni Pennsylvaniji.

Posebni delavci so pokazali ravnotak požrtvovalnosti. Mnogo vojakov, ki so vstopili prostovoljno v armado ali so pa bili pozvani po nabornem zakonu, so svojo začarovalniško politiko napravili na vladu Združenih držav.

Večinoma so delodajalci razumeli delavški problem. Nakel se je pa tudi delodajalec stare šole, kateremu ni šlo v glavo, zakaj delavec ne more izhajati s 3 dolarji začinko, če je lahko izhajal z njimi pred vojno. On ni razumeval, da se živilske potrebščine podražile od 60 do 75 postotkov.

Vojna je bila sredstvo, s katerim se je širila socialna naobrazba v kraju, v katerem bi ne bilo mogoče nikdar priša. Mnogo res velikih industrijev je prišlo do spoznanja, da so delavci delavni in lojalni, če se z njimi ravna človeško, da je boljše za delavce, če je čedno oblecen in ima svoj avtomobil, kar da ga nima. Naobratno pa delavci prihaja do spoznanja, da ni treba podjetnika sovražiti, ker je čedno oblecen in ima avtomobil.

Nova doba prihaja, v nji ni mesta za podjetniškega avtokrata stare šole in demagoga, ker sta postala nepotrebljiva v teh časih.

NAVODILA ZA KURJAVA.

Washington, D. C. — Varčna gospodnjina ne bo kurila več premoga, kot je neobhodina potreba.

Če hoče gospodinja varčevati s premogom, se mora ravnavati po girovih pravilih.

Pričetki mora z dimnikom. Dimnik mora biti vedno čist, ker saje zadržujejo prepriči in dimnik ne vleče.

Ogenj mora biti le narahlo pokrit s premogom. Če se naloži preveč premoga na ogenj, se razvije gost dim, ki dela saje v dimniku. Dim, ki ubreži skozi dimnik, je ne-sežgano kurivo.

Peč mora biti od zmotraj očiščena vsaki dan pepela in sij.

Pepek v skrinjici je treba odstraniti, preden je skrinjica polna.

Na ogenj naj se ne naklada nikdar prevelikih kosov.

Če se opeka v zdajšnjem dimniku majte, je treba zamazati skrbno vse spranje.

PROHIBICIJONISTI PROPADLI V MINNESOTI.

St. Paul, Minn. — Takoj po prvi poročili z volilči so prohibicijoni brzjavili v svet, da so zmagali. Zdaj so glasovi prešteti in državni tajnik Julius A. Schmaht je naznani, da je bilo za prohibicijsko oddanijo premašilo 756 glasov.

Nekateri eksperci pravijo, da je tako tekmovanje včasih skodljivo, če vodi do tega, koliko lahko delavec največ prodne v enem dnevu. Oni pravijo, da delavec, ki zavedeni hiti s svojim delom do največje njegove delovne zmožnosti, lahko tisti del, toda porabi prehitro svojo delovno moč. Tak delavec se včasih pri delu tako upreha, da se mu ne povrne v enem tednu njegovo

normalna delovna moč.

Toda pojavilo se je nove vrste priateljsko tekmovanje, ki ni tako škodljivo. To je tekmovanje v skupinah. Južnobostonski oskrbiški glavni stan je v tem oskrbišču nekaj uspehov.

Na pr. delavške skupine, ki so vlivale beton, niso tekmovali en dan, ampak dokler delo ni bilo izvršeno. Delavec ni v tem slučaju porabil vse svoje moči, ampak je storil, kar je lahko izvršen.

Organizacija in dobro vodjeni trud sta preej pripomogla Ameriki do uspeha v vojni. Ladjelešnice na pacificijski obali so dokazale, da jim gre prvenstvo pri gradnji ladij. Opaziti ni bilo mrzljenega hitenja, da določenega dne dograje do določenega števila ladij. Nadelj so si naložo, da dograde toliko ladij, kot je mogoče in jih spusti v vodo, ko so tako daleč dograjene, da se zgodijo.

V ladjelešnicah na atlantskem obrežju so dosegli lepe uspehe, toda tekmovali niso mogli z ladjelešnicami na pacificijskem obrežju.

Parnik "Tuckahoe" je bil dolgo časa poznam kot najbolj hitra ladja. Dograjeni ni bil le v kratkem času, ampak raz njega je bil v pristana razloženo vedno v najkrajšem času.

Delaveci in podjetniki so podali več zgledov požrtvovalnosti. V

neki veliki ladjelešnici na pacificijski obali so prijeli tudi kompanijski delavci za ročno delo, da so zgradili hitro razruševalca, ki so ga nujno potrebovali.

V Bridgeportu so delavci v neki ladjelešnici delali na praznik tri ure prostovoljno, da se opremili ladju za službo.

Takih zgledov se lahko naveže brez meje, kajti mnogo jih je tudi med rudarji na južnem premorevem polju in v centralni Pennsylvaniji.

Posamezni delavci so pokazali ravnotak požrtvovalnosti. Mnogo

vojakov, ki so vstopili prostovoljno v armado ali so pa bili pozvani po nabornem zakonu, so svojo začarovalniško politiko napravili na vladu Združenih držav.

Večinoma so delodajalci razumeli delavški problem. Nakel se je

Slovenska Narodna

Ustanovljena 9. aprila
1904.

Incorp. 17. junija 1907
v drž. Illinois.

GLAVNI STAN: 2657—59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

UPRAVNI ODBOR:

Predsednik: John Vogrč, box 290, La Salle, Ill.
I. Podpredsednik: J. Bratkovč, R. F. D. 4, Box 86, Girard, Kansas.
II. Podpredsednik: Josip Kuhel, 2625 Ewing Ave., So. Chicago, Ill.
Tajnik: John Verderbar, 2708 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
Blagajnik: Anton J. Terrove, P. O. Box 1, Cicero, Ill.
Zapisnikar: John Moček, 4008 W. 31st St., Chicago, Ill.

NADZORNKI ODSEK:

Jože Ambrožič, Box 351, Canonsburg, Pa.
Paul Berger, 2836 So. Karlov Ave., Chicago, Ill.

POROTNI ODSEK:

Anton Hrast, Box 140, Canonsburg, Pa.

John Radíček, Box 432, Smithton, Pa.

Rudolf Pieteršek, Box 436, Bridgeville, Pa.

Jakob Miklavčič, L. Box 3, Wilcock, Pa.

M. Petrovich, 14815 Hale Ave., Collinwood, O.

UREDNIK PROSVETE:

Jože Zavrtnik.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

F. J. Kern, M. D., 6202 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

VSE DENARNE ZADEVE IN STVARI, ki se tičajo gl. upravnega odbora

in S. N. P. J. naj se pošiljajo na naslov:

JOHN VERDERBAR, 2657—59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

PRITOŽBE GLEDE GENERALNEGA POSLOVANJA se pošiljajo na naslov:

JOŠE AMBROŽIČ, Box 351, Canonsburg, Pa.

Pritožbe prepričljive vsebinsko, ki sta jih rešili prva in druga instanca so pošiljajo na naslov:

ANTON HRAST, Box 140, Canonsburg, Pa.

VSI DOPIHLI, rasprave, članki, nazzanila itd. na "Prosveto" se pošiljajo na naslov:

UREDNIŠTVO "PROSVETE", 2657—59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE UPRAVNKE STVARI, naravnico, oglaša, se pošiljajo na naslov:

UPRAVNIŠTVO "PROSVETE", 2657—59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

V korespondenci s tajnikom S. N. P. J. urednikom in upravnim

"Prosvete" ne rabite imen urad

